

(263. 5.)

VOORLOOPIG VERSLAG.

De voorgestelde wijzigingen van de verschillende onderafdeelingen der begroting hebben aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen.

Artikel 1.

Onderafdeeling 33 (Iste hoofdstuk). Terwijl men er zich algemeen mede kon vereenigen, dat van Regeeringswege, door het verleenen van financieelen steun, zal worden bevorderd, dat de door de firma KLEYNENBERG BOISSEVAIN & Co. uitgegeven schoolplaten betreffende Nederlandsch Oost- en West-Indië in ruime mate voor onderwijsinrichtingen zullen worden aangeschaft, spraken eenige leden toch hun twijfel uit, of men langs dezen weg het doel, hetwelk de Regeering met de verspreiding dier platen beoogt: de Nederlandsche jongelingschap meer bekend te maken met de toestanden in de koloniën en haar te bewegen meer dan tot dusverre geschiedt haar loopbaan aldaar te zoeken, wel belangrijk nader zal komen. Daarvoor moeten huns inziens in de eerste plaats andere middelen worden aangewend. Sommige dezer leden dachten hierbij bovenal aan verplicht onderwijs in de taal-, land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië op alle middelbare en hogere scholen hier te lande. Zij zouden gaarne vernemen, of de Minister bereid is over de verwezenlijking van dit denkbeeld in overleg te treden met zijn ambtgenoot van Binnenlandsche Zaken en te zijner tijd de resultaten van dat overleg aan de Kamer mede te deelen. Anderen meenden, dat een voldoende aanvoer van jongelieden uit Nederland naar Indië alleen is te verkrijgen door voor degenen, die niet over de noodige middelen beschikken, de gelegenheid te openen kosteloos te worden opgeleid voor een Indische ambtelijke loopbaan.

De prijs der platen kwam aan sommige leden hoog voor. Ook bij het genot van een Rijksbijdrage ad f 40 zal voor zeer vele onderwijsinrichtingen de aanschaffing der platen nog financieel bezwaar ontmoeten. Schuilt, zoo vroeg men, in de prijs van f 127,50 niet een al te groote winst voor de uitgever, vooral als, ten gevolge van den Regeeringssteun, de omzet nog al belangrijk wordt? Men zou gaarne vernemen, of de Regeering heeft getracht een billijker prijs te bedingen.

Eenige leden wenschten er op aan te dringen, dat de platen van Rijkswege om niet zouden worden verschaft aan de cursussen voor opleiding van onderwijzers voor de hoofdkate. Die cursussen worden meerendeels niet betaald door openbare lichamen of vereenigingen met eigen fondsen, maar door de deelnemers zelf: het zou dezen zeker zeer moeilijk vallen ook nog uit eigen beurs deze platen, althans voor het grootste deel, te moeten bekostigen. En deze cursussen behooren juist tot de onderwijsinrichtingen, waar de platen waarschijnlijk het meest aan het doel zouden beantwoorden.

Ten slotte waren er leden, die de bedenking opperden, dat een uitgaaf als deze niet thuis behoort op de Indische begroting, maar op die van het moederland. Het geldt hier in de eerste plaats het belang van de Nederlandsche jongelingschap, aan wie de weg gewezen wordt zich een goede carrière te scheppen.

De Nederlandsche Regeering is geroepen dit belang te behartigen, met gelden uit de Nederlandsche schatkist.

Hiertegen werd echter opgemerkt, dat het toch ook een uitnemend Indisch belang is, dat bij vele Nederlandsche jongelieden de lust wordt aangekweekt zich in Indischen dienst te begeven.

De voorgestelde subsidieering van de Tjandistichting met een bedrag van f 5000 ontmoette in beginsel geen bedenking; algemeen was men van oordeel, dat het hier een zaak geldt, die aanbeveling verdient. Intusschen maakten sommige leden de opmerking, dat, nu men met subsidieering van instellingen als deze begint, het wenschelijk ware algemeene regelen vast te stellen en bekend te maken, waarnaar ook andere lichamen met gelijk doel subsidie kunnen ontvangen. Deze leden wenschten den Minister in overweging te geven in afwachting van het tijdstip, waarop de vaststelling en bekendmaking van evenbedoelde regelen zal hebben plaatsgevonden, den post terug te nemen. Komt de Minister er dan later weder mede terug, dan zal deze subsidieering het incidenteel karakter, dat zij thans heeft, niet meer bezitten.

Eenige leden vroegen, of niet nog andere voorwaarden aan de subsidieering zullen worden verbonden dan die, waarvan aan het slot der Memorie van Toelichting sprake is. Zij vertrouwden, dat het in de bedoeling van het bestuur der stichting ligt, op het gedrag en de vlijt der jongelieden, die in de gelegenheid worden gesteld naar Nederland over te komen, zorgvuldig toe te zien en, wanneer een en ander te wenschen overlaet, de steunverleening te staken.

De aan het subsidie te verbinden voorwaarde, dat inlandsche artsen alleen in zeer bijzondere gevallen steun zullen erlangen, achtten sommige leden niet gerechtvaardigd. Zij wezen er op, dat de medische opleiding in Indië, aan de school te Weltevreden, niet meer dan een vakopleiding is zonder wetenschappelijke voorbereiding. Indien onder de inlandsche artsen er ook zijn, die een meer wetenschappelijke studie achter den rug hebben, zal dat op het algemeen peil dier artsen gunstig werken. Ook zal het algemeen belang er mede zijn gediend, wanneer het aantal in Indië aanwezige personen, die voor een benoeming bij den militairen of burgerlijken geneeskundigen dienst in aanmerking kunnen komen, grooter wordt. Voor zich zelf zullen de in Nederland gevormde inlandsche artsen zeker goede vruchten plukken van hun studie; zij zullen de praktijk ook onder Europeanen kunnen uitoefenen en daar meer kunnen verdienen dan de artsen, die alleen te Weltevreden hun opleiding genoten. Het algemeen belang is hier in zooverre bij betrokken, dat het zeer wenschelijk is, dat voor de inlanders er meer dan thans gelegenheid besta om tot zekeren welstand te komen; elke maatregel, die dit in de hand werkt, moet worden toegejuicht.

Onderafdeeling 55. (Iste hoofdstuk). Sommige leden verklaarden zich krachtig tegen de hier voorgestelde verhooging van den post voor opiumbereiding, waarmede wordt beoogd de capaciteit van de opiumfabriek te vergrooten. Zij zagen in dit voorstel een bewijs van den weinigen ernst, die bij de ambtenaren in Indië bestaat om te geraken tot vermindering van het opiumdebiet; het streven schijnt er veeleer op te zijn gericht de inkomsten uit den opium zooveel mogelijk te vermeerderen. Ook werd door enkele leden tegen die verhooging bezwaar gemaakt, omdat zij daarin zagen een bevestiging van het regiestelsel en zij dit stelsel, als voerende niet snel genoeg tot afschaffing van het opiumgebruik, afkeurden. Met aandrang werd verzocht dezen post terug te nemen en met plannen tot vergrooting der opiumfabriek te wachten, totdat over de aanhangige motie betreffende verbod van opiumgebruik door de Kamer zal zijn beslist.

Artikel 2.

Onderafdeeling 93 en 94. (Iide hoofdstuk). De vraag werd gesteld, of ook maatregelen zullen worden genomen om de

verleende toelagen van f 10 en f 15 's maands terug te vorderen van die leerlingen, die niet slagen voor het examen voor élève-mantri of die uit eigen beweging de loopbaan bij het kadaster verlaten. Het is, zoo merkte men op, in Indië een algemeen bekende zaak, dat vele personen, die een gratis opleiding van wege het Gouvernement hebben genoten voor eenigen tak van dienst, vervolgens een geheel anderen werkkring kiezen, zoodat het voor hen bestede geld in zekeren zin nutteloos is geweest.

Onderafdeeling 112. Enkele leden meenden, dat het subsidie van f 75 's maands voor den onderwijzer in het scheepsbouwvak aan de vakschool der Roomsch-Katholieke Missie op de Kei-eilanden te laag is te achten en beter op f 150 's maands ware gesteld. Zij wezen hierbij op het voorstel, in ditzelfde wetsontwerp gedaan (onderafd. 151 en 170 van art. 2) om den inlandschen veearts, als assistent-leeraar verbonden aan de school tot opleiding van inlandsche veeartsen, met f 150 tot f 250 per maand te beloonen.

Onderafdeeling 173a (Ide hoofdstuk). Verscheidene leden verklaarden zich niet te kunnen vereenigen met het subsidie, te verleenen aan de Vereeniging „Koloniale Tentoonstelling Semarang” door deelneming tot een bedrag van f 30 000 in het waarborgfonds, dat ter dekking van het tekort, hetwelk de in 1914 te houden algemeene tentoonstelling eventueel mocht opleveren, in het leven is geroepen. Zij meenden, dat naast de tentoonstelling te Batavia, die in genoemd jaar zal zijn verbonden aan het internationaal rubbercongres aldaar, voor de tentoonstelling te Semarang, zooals de genoemde vereeniging zich die heeft gedacht, geen plaats is. Kenners van Indië beweren, dat in het algemeen van twee belangrijke tentoonstellingen op Java in hetzelfde jaar geen succes is te verwachten. Bovendien is Semarang een plaats, weinig geschikt om er een tentoonstelling van een algemeen karakter te houden. De stad vertoet daartoe niet voldoende bloei en is daarvoor ook niet gunstig gelegen. Aanvankelijk heeft men te Semarang de hoop gekoesterd, dat het internationaal rubbercongres in 1914 aldaar zou zetelen. Toen men in dit opzicht werd teleurgesteld, heeft men het plan opgevat desondanks toch een groote tentoonstelling te organiseren; het moet echter betwijfeld worden, of men zich toen voldoende rekenschap heeft gegeven van den omvang der taak, die men op zich ging nemen. In de Memorie van Toelichting wordt medegedeeld, dat van particuliere zijde voor het waarborgfonds reeds f 150 000 is toegezegd. Bestaat echter de volstrekte zekerheid, dat dit bedrag ook wordt gestort?

De subsidieering van de vaktentoonstelling, die zal worden verbonden aan het internationaal rubbercongres te Batavia, met ten hoogste f 30 000 tot dekking van een eventueel tekort, ontmoette minder bezwaar. Vrij algemeen zag men van deze tentoonstelling een succes te gemoet, ook in financiële zin, in welk geval het toegezegde subsidie niet zal behoeven te worden uitgekeerd. Eenige leden merkten intusschen op, dat zij met leedwezen hadden gezien, dat in het uitvoerend comité voor congres en tentoonstelling geen plaats is ingeruimd aan inlanders. Zij wenschen hun stem voor den voorgestelden subsidiepost afhankelijk te stellen van een belofte der Regeering, dat deze fout alsnog zal worden hersteld en één of meer inlanders zoowel in het hoofdcomité als in de afdelingsbesturen zullen worden opgenomen. Zij spraken overigens de hoop uit, dat het congres niet alleen dienstbaar zal worden gemaakt aan de belangen van het bij de rubbercultuur geïnteresseerde kapitaal, maar dat daar ook, ja in de eerste plaats, de belangen der inlandsche bevolking behartiging mogen vinden.

Met betrekking tot deze nieuwe onderafdeeling werd ten slotte door vele leden hunne bevreesing uitgesproken, dat de post voor Memorie wordt geraamd en tevens bij art. 3 van het wetsontwerp wordt voorgesteld overschrijving op deze onderafdeeling van onderafdeeling 174 (onvoorziene uitgaven)

toe te staan. Men meende, dat vrijheid tot overschrijving op een memoriepost tegen goede comptabele beginselen indruishte; op die wijze wordt immers zulk een post een ongelimiteerde. Waarom zijn niet de bedragen uitgetrokken, in de Memorie van Toelichting als maximum-bedragen geraamd? Vooral in verband met de waarschijnlijk geoordeelde financiële mislukking van de tentoonstelling te Semarang werd het bedenkelijk geacht een ongelimiteerd krediet aan de Regeering toe te staan. Zal, zoo vroegen eenige leden, de Regeering ook moeten bijdragen in het verlies, indien dat de totaal bijeengebrachte waarborgsom te boven gaat?

Onderafdeeling 200 (Ide hoofdstuk). Enkele leden meenden er de aandacht op te moeten vestigen, dat de motiveering, in de Memorie van Toelichting, van de voorgestelde traktamentsverbetering voor den commies op het hoofdbureau van het stoomwezen de juistheid schijnt te bevestigen van de opmerking, bij de herziening van de traktementen van de departementsambtenaren door verschillende leden der Kamer gemaakt, dat die herziening noodzakelijk aanleiding zou geven tot verhooging van traktementen van andere ambtenaren van gelijken rang bij andere diensttakken. De ontkenning, daarop gevolgd in de Memorie van Antwoord betreffende de beperking van den loopenden dienst, kan in het licht van het onderwerpelijk voorstel kwalijk worden volgehouden. Men vroeg nu, of nog andere voorstellen van gelijke strekking eerlang zijn te verwachten.

Onderafdeeling 211 (Ide hoofdstuk). Eenige leden zouden gaarne nader worden ingelicht aangaande de voordeelen, die uit een commercieel en financieel oogpunt van de voorgestelde uitbreiding der werken zijn te verwachten.

Onderafdeeling 227 (Ide hoofdstuk). Naar aanleiding van de voorgestelde tractementsverhoging van het Europeesche opnemerspersoneel bij den topographischen dienst werd er door verschillende leden op gewezen, dat herhaaldelijk klachten zijn gerezen over de praktijk om verhooging van tractementen voor te stellen bij wege van een wijziging in de begroting voor het loopende dienstjaar. Men betreurde het, dat de Regeering des ondanks die praktijk hier weer in toepassing brengt.

Tractementsregelingen behooren bij de vaststelling der begroting tot stand te worden gebracht en dan gedurende het jaar, waarvoor die begroting dient, te worden gehandhaafd; bij de nieuwe begroting voor een volgend jaar kan dan een wijziging in overweging worden genomen. Het moet echter als een zeer verkeerde wijze van handelen worden aangemerkt om tusschentijds met voorstellen tot verhooging te komen, wanneer de Kamer het geheel der uitgaven natuurlijk niet voor zich heeft en haar dikwijls de tijd ontbreekt aan de zaak de aandacht te wijden, welke zij verdient. Men drong er met klem op aan, dat de Regeering zich voor het vervolg zou willen houden aan het meermalen uitgesproken verlangen zich bij voorstellen tot wijziging van de begroting te bepalen tot die zaken, welke afdoening geen uitstel kan lijden.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs, den 1sten April 1913.

BOGAARDT.

J. W. VAN NISPEN TOT SEVENAER.

DOLK.

VAN HOOGSTRATEN.

DE BEAUFORT.